

VĀCU-LATVIEŠU
VĀRDNĪCA

Ap 42 000 vārdu

DEUTSCH-LETTISCHES
WÖRTERBUCH

Etwa 42 000 Stichwörter

Sastādītāja **Larisa Vjatere**

Mākslinieks **Uldis Baltutis**

PRIEKŠVĀRDS

Vārdnīca domāta visiem, kuri mācās vācu valodu, lasa literatūru, publicistiku un periodiku vācu valodā.

Vārdnīcā ievietots ap 42 000 vācu pamatvārdu. Izdevums papildināts ar jauniem mūsdienu vācu literārās valodas un sarunvalodas vārdiem.

Vārdnīcas beigās ievietots starptautisko organizāciju saraksts, vācu valodas jaunās pareizrakstības tabula un stipri vai nekārti lokāmo darbības vārdu tabula.

Vārdnīcas sastādišanā izmantotā literatūra:

Brockhaus, Enzyklopädie in zwanzig Bänden, Wiesbaden, F. A. Brockhaus, 1976

Duden Langenscheidt, Deutsches Wortschatz deutsch erklärt, bearb. von P. Grebe et.al. Mannheim, Bibliographisches Institut AG, 1970

Duden Langenscheidt, Deutsches Lernwörterbuch, hg. und bearb. von W. Müller et. al., 2. Auflage, Mannheim, Bibliographisches Institut, 1986

Langenscheidts Großwörterbuch, Deutsch als Fremdsprache, hg. von D. Götz et. al., Neubearbeitung 1998, Langenscheidt KG, Berlin und München

Wörterbuch der Abkürzungen, Duden Taschenbücher, Dudenverlag, Mannheim 1999, Wahrig, Deutsches Wörterbuch 7. Auflage, Bertelsmann Lexikon Verlag, 1997

Duden Lexikon A–Z, 5. Auflage, Dudenverlag, Mannheim, Leipzig, Wien, Zürich, 1997

Duden, Das Fremdwörterbuch, Band 5, Dudenverlag, Mannheim, Leipzig, Wien, Zürich, 1997

Angļu-latviešu skaidrojošā datorvārdnīca, Jumava, 1998

Enciklopēdiskā vārdnīca 2 sējumos, Latvijas Enciklopēdiju redakcija, 1991

Krievu-latviešu politehniskā vārdnīca, Avots, 2000

Latviešu literārās valodas vārdnīca

Norādījumi par citvalodu īpašvārdu pareizrakstību un pareizrunu latviešu literārajā valodā, Latvijas PSR Zinātņu akadēmijas izdevniecība, Rīga, 1960

Sinonīmu vārdnīca, 3. izdevums, Avots, 1998

Svešvārdu vārdnīca, Norden, 1996

VĀRDNĪCAS UZBŪVE

Visi pamatvārdi (šķirkļi) sakārtoti alfabēta secībā un iespiesti pustrekniem burtiem (β pielidzināts ss, ä – a, ö – o, ü – u).

Vācu vairākzilbju vārdos norādīts uzsvars ar akcenta zīmi virs uzsvērtā patskaņa. Ja vārdā ir norādītas divas akcenta zīmes, tas nozīmē, ka vārdu var izrunāt divējādi.

Ar lielo burtu rakstāmajos vārdos, kas sākas ar uzsvērtu patskani vai divskani, kā arī visos vārdos, kur uzsvērtais patskanis vai divskanis ir ar pārskau (Umlaut), akcenta zīme likta aiz uzsvērtā patskaņa vai divskaņa, piem., **A'dler**, **Au'ge**, **Ü'bel**, **Äu'Berung**, **ä'ndern**, **Läu'fer**.

Vārdiem (visam vārdam vai tā attiecīgajai daļai), kuru izruna var radīt grūtības, kvadrātiekvās parādīta to fonētiskā transkripcija (fonētiskās transkripcijas zīmes sk. 8. lpp.).

Vārda fonētiskā transkripcija dota tur, kur tas izrunājams kā latviešu v skana; *ie* transkribēts, ja tas izrunājams nevis kā ī, bet kā divas atsevišķas skaņas. Piem., **Revolutiόn** [..v..]; **Akázie** [..iə̯].

Homonīmi apzīmēti ar mazajiem burtiem a, b, c, piem.:

Tau^a, der ... rasa

Tau^b, das ... tauva

Vārda nozīmes atdalītas cita no citas ar arābu cipariem.

Ar romiešu cipariem apzīmētas dažadas vārdu šķiras, dažadas darbības vārdu kategorijas un prievārda lietojums ar dažādiem locījumiem, piem.:

ernéut I adj atjaunots; **II adv** no jauna ...

rü'hren I vt 1. kustināt... **II vi** 1. (*an ar akuz.*) pieskarties... **III sich r.** kustēties...

auf prp I (ar dat.) ... II (ar akuz.) ...

Vārda daļa, kas atrodas aiz tildes (~), pievienojama pamatvārdam, ja tas nav sadalīts ar paralēlēm (||), vai tai pamatvārda daļai, kas atrodas zīmes || priekšā, piem.:

Kórn||ähre, die – vārpa; ~bau (jālasa: Kornbau) ...

Flug ..., im ~e (jālasa: Fluge) ...

Ja pamatvārds ilustratīvajos piemēros atkārtojas nemainīts, to saīsina, rakstot tikai sākuma burtu, piem.:

kä'mpfen vi...; für den Frieden k. (jālasa: kämpfen) ...

Fakultatīvi (t.i., lietojami pēc vēlēšanās) vārdi vai vārda daļas likti kvadrātiekvās, piem.:

kü'rzen...; die Zeit k. – [pa]kavēt (jālasa: pakavēt *vai* kavēt) laiku ...

Front ...; aus der F. [aus]scheiden (jālasa: ausscheiden *vai* scheiden) ...

Apaļajās iekavās stāvīem burtiem iespiesti varianti, piem.:

einjagen ...; jm Furcht (Schrecken) e. (jālasa: jemandem Furcht einjagen *vai* jemandem Schrecken einjagen).

Kursīviem (slīpiem) burtiem iespiestais teksts apaļajās iekavās ir paskaidrojums, piem.:

Krúme ... 1. (*maizes*) mīkstums; ...

Visiem nesaliktajiem lietvārdiem parādītas vienskaitļa ģenitīva un daudzskaitļa nominatīva formu galotnes. Ja lietvārdam daudzskaitļa nav vai daudzskaitli lieto reti, tad uzrādīta tikai vienskaitļa ģenitīva forma. Svitra bez galotnes (–) nozīmē, ka attiecīgā locījumā forma ir tāda pati kā pamatvārds, zīme = norāda, ka attiecīgo formu veido ar pārskau (Umlaut), piem.:

Gásse, die (–; -n) (jālasa: die Gasse, der Gasse, die Gassen);

Gast, der (–es; –e) (jālasa: der Gast, des Gastes, die Gäste).

Salikteņiem minētās formas nav uzrādītas, ja tās ir tādas pašas kā salikteņu pēdējo komponentu formas, kuras dotas pie attiecīgā pamatvārda. Ja saliktenim un pamatvārdam daudzskaitļa lietojums ir atšķirīgs, tad formas dotas arī saliktenim. Piem., salikteņa **Fárbi|film** formas ir tādas pašas kā vārdam **Film**.

Stipri un nekārti lokāmie darbības vārdi apzīmēti ar zvaigznīti (*). Nesanlikto stipri vai nekārti lokāmo darbības vārdu pamat formas ievietotas tabulā vārdnīcas beigās. Saliktie darbības vārdi, kas lokāmi tāpat kā attiecīgie nesanliktie darbības vārdi, tabulā nav ievietoti, piem., **fórtgehen***, kas lokāms pēc **géhen*** parauga.

Darbības vārdiem, kas lokāmi ar «haben», nav ipaša norādījuma; [s] norāda, ka darbības vārds lokāms ar «sein», un [s vai h] – ka darbības vārds lokāms ar «sein» vai «haben».

Pārvaldījums (rekcija) vācu vārdiem parasti dots tikai tajos gadījumos, ja tas nesaskan ar latviskā tulkojuma pārvaldījumu, piem.:

verzichten vi (*auf ar akuz.*) atsacīties, atteikties.

Vārdiem, kas paši par sevi, ārpus konteksta nav precīzi pārtulkojami vai arī parasti sastopami noteiktos savienojumos, tulkojums nav dots, bet tiem aiz kola seko attiecīgie raksturīgie savienojumi un to tulkojumi, piem.:

Garáus, der: j-m den G. machen – nogalināt (nonāvēt) kādu.

Aiz romba (◊) ievietoti idiomātiski izteicieni.

nojaukšana, noārdīšana; **2.** (štatu) samazināšana; **3.** (piem., cenu) pazemināšana; pazeminājums; **4.** (rūdas, oglu) iegūšana, ieguve; **5.** kīm. noārdīšana; sadališana; noārdīšanās; sadališanās

ábbauen I vt **1.** demontēt; nojaukt, noārdīt; **2.** atlaist, atbrīvot [no darba]; samazināt (*deficītu, privileģijas, štātus*); **3.** pazemināt (*cenu*); **4.** iegūt (*piem., rūdu, oglus*); **5.** samazināt; sašaurināt (*piem., uzņēmumu*); **6.** kīm. sadalīt; noārdīt; II vi klūt vājākam, zaudēt spēkus

A'bbau||feld, das – derīgu izrakteņu atradne (ieguvu vieta)

A'bbau||methode, die (*rūdas, oglu*) iegūšanas (ieguvu) metode; izmantošanas metode

A'bbau||produkte, die dsk. sairuma produkti, skaldprodukti

Abbé, der (–s; –s) abats

ábbeißen* vi nokost

ábbeizen vt nokodināt

ábbekommen vt **1.** dabūt nost; (*ar grūti-bām*) noāremt; **2.** dabūt (*savu tiesu*); etw. a. sar. – dabūt brāzienu; dabūt bārienu

ábberufen* vt atsaukt (*piem., sūtni*); atcelt (*piem., ministru*)

A'berufung, die (–; –en) (*piem., sūtma*) atsaukšana; (*piem., ministra*) atcelšana

ábbestellen vt atsaukt (*pasūtījumu*)

A'b||bestellung, die (*pasūtījuma*) atsaukšana; atsaukums

ábbezahlen vt nomaksāt (*pa daļām*)

A'b||bezahlung, die – nomaksa (*pa daļām*)

A'bbiege||ampel, die – luksfors ar pagrieziena rādītāju

ábbiegen* I vt noliekt; II vi [s] nogriezties (*no ceļa*)

A'b||biegung, die sk. **Abzweigung**

A'b||bild, das – attēls; kopija

ábbilden vt attēlot (*fotogrāfijā, zīmējumā, gleznā*)

A'b||bildung, die – attēls; ilustrācija

ábbinden* I vt **1.** atsiet, atraisīt; eine Schürze a. – atraisīt (noāremt) priekšautu; **2.** (*ciesī*) nosiet; die Nabelschnur a. – nosiet nabassaiti; II vi sacietēt; Kalk (Zement) bindet ab – kaļķi (cements) sacietē

ábblassen* vt **1.** nopūst (*putekļus no kā*); **2.** taurēt beigu signālu; die Jagd a. – taurēt medību beigas; **3.** atcelt sar. (*kādu pasākumu*)

ábblassen vi [s] klūt bālam, nobālēt

áblättern I vt nobraucit lapas; nošķīt lapas; II vi [s] **1.**: die Bäume sind abgeblättert – kokiem nobirušas lapas; die Rose ist abgeblättert – roze ir nobirusi; **2.** nolupt, atlupt (*piem., par krāsu, laku*); nobirt, nolobīties (*piem., par apmetumu*); **3.** sich a.: der Baum hat sich abgeblättert – kokam nobirušas lapas

áblendēn vt **1.** samazināt apgaismojumu; aizsegāt, aptumšot (*gaismas avotu*); **2.** fot. samazināt diafragma

A'bblend||licht, das – tuvās ugunis, tuvā gaisma (*automašīnām*)

áblitzen yi [s]: j–n a. lassen sar. – strupi (asi) noraidīt kādu

áblocken vi nobloķēt (*piem., uzbrukumu, kritiku*)

áblühen vi [s] noziedēt

ábrauchen vt novalkāt, nolietot

ábrechen* I vt **1.** nolauzt; **2.** (*piem., ēku, mūri*) nojaukt, noplēst; noārdīt; **3.** (*piem., sarunas, attiecības*) pār-

traukt; **4.** alle Brücken hinter sich a. – nojaukt aiz sevis visus tiltus; brich dir nur keinen ab! sar. – neesi tik uzpūtīgs (vīzdegunīgs)!; II vi [s] **1.** nolūzt, atlūzt; **2.** (*piem., par sarunu*) pārtrūkt

ábbremsen vt **1.** nobremzēt; **2.** bremzēt, kavēt; ierobežot

ábbrennen* I vt nodedzināt; II vi [s] **1.** nodegt; izdegt; **2.** ugunsgākā visu zaudēt; **3.** sar. izputēt; bankrotēt

Abbreviatiōn [..v..], die (–; –en), **Ab-breviatūr** [..v..], die (–; –en) abreviatūra, saīsinājums

ábringen* vt (von) atrunāt; novirzīt; vom rechten Wege a. pārn. – novirzīt no īstā ceļa

ábröckeln I vt nodrupināt; II vi [s] nodrupt; III ek. pamazām kristies, zaudēt vērtību (*piem., par akciju kursu*)

A'bbruch, der (–[e]s) **1.** (*piem., ēkas*) nojaukšana, noplēšana; noārdīšana; **2.** nobrukums, nogruvums; **3.** (*piem., sarunu, attiecību*) pārtraukšana; **4.** A. tun – kaitēt (*kādai lietai*)

A'bbruch||erlaubnis, die (–; ..nisse) nojaukšanas atļauja

A'bbruch||firma, die (–) ēku nojaukšanas firma

ábruchreif adj **1.** pussagruvis, pussabručis; noārdāms; noplēšams; **2.** pārtraucams, izbeidzams (*piem., par attiecībām*)

ábrühen vt noplaučēt, nobrucināt; aplaucēt

ábbuchen vt noāremt (*naudu*) no konta

A'bbuchung, die (–; –en) (*naudas*) noāremšana no konta

ábbügeln vt nogludināt, izgludināt

ábbürsten vt nosukāt, notīrīt ar suku

ábbüben vt **1.** izciest (*sodu*); **2.** izpirkt (*vainu*); vērst par labu

Abc, das inv **1.** alfabeti; **2.** pārn. ābece

AbcBuch, das – ābece (*grāmata*)

AbcSchüler, der, AbcSchütze, der – pirmās klases skolēns

ABCStaaten, die dsk. – Argentīna, Brazīlija, Čīle

ABCWaffen, die dsk. – modernie ieroči (*atomieroči, ķīmiskie un bioloģiskie ieroči*)

A'bdoch, das (–[e]s; –er) **1.** nojume (*pie ieejas durvīm*); **2.** slipums; nolaidenums

ábdachig adj nolaidens; ieslīps

A'bdochung, die (–; –en) **1.** slipums, nolaidenums; **2.** (*kalna*) nogāze; nolaine

ábdämmen vt aizdambēt, aizsprostot

A'bđämmung, die (–; –en) pasargāšana no ūdens, uzceļot dambi

ábdampfen I vt iztvaicēt; II vi [s] **1.** izgarot; **2.** sar. aizbraukt

ábdämpfen^a vt klusināt (*skanu, toni*); mazināt; mīkstināt

ábdämpfen^b vt kul. sautēt, sutināt

ábdanken vi **1.** atteikties no augsta amata; **2.** atteikties no troņa

A'bđankung, die (–; –en) atteikšanās, atkāpšanās (*piem., no augsta amata*)

ábdecken vt **1.** atsegāt; **2.** novākt, nokopt (*galdu*); **3.** pārjumt; nosegt, noklāt; **4.** ein Haus a. – noplēst mājai jumtu; **5.** samaksāt (*parādus*); nolidzināt (*parādus*)

ábdichten vt **1.** padarīt blīvu, noblīvēt; [aiz]drīvēt (*spraugas*); hermētiski noslēgt, hermetizēt; **2.** padarīt necaurlaidigu

ábdielen vt den Boden a. – ielikt grīdu

ábdienēn vt **1.** atstrādāt; nokalpot, no-

sein Leben hing an einem Z. *pārn.* – viņa dzīvība karājās mata galā
zwischen *prp (ar dat. vai akuz.)* starp; starpā; z. beiden herrscht Freundschaft – viņus vieno draudzība; z. den Zeilen lesen *pārn.* – lasit starp rindām
Zwischen||akt, der – starpbrīdis (*teāt-ri*)
Zwischen||bemerkung, die – starpsauciens, replika
zwischendrín *adv sar.* vidū, starp
zwischendúrch *adv sar.* šad un tad; pārmaiņus; pārmijus
Zwischenfall, der (–[e]s; –e) starpgādījums
Zwischen||handel, der *ek.* tālākpārdošana, atkalpārdošana; starpniecība
zwischenlanden *vi [s] av.* izdarīt starp nolaišanos
Zwischen||landung, die *av.* starpno laišanās; ~lauf, der *sp.* pusfināls; ~lösung, die – pagaidu atrisinājums
Zwischen||mahlzeit, die – azaids; launags
zwischenmenschlich *adj:* ~e Beziehungen – cilvēku savstarpejās attiecības
Zwischen||pause, die – starpbrīdis; ~produkt, das – starpprodukts
Zwischen||raum, der 1. starptelpa; atstarpe; 2. starplaiks; ~ruf, der – starpsauciens, replika; ~runde, die *sp.* ceturtdalīnāls; ~satz, der – palīg teikums, kas atrodas virsteikuma vidū; ~schicht, die – starplānis, starpkārtā; ~sieger, der – pusfināla uzvarētājs; ~spiel, das – starpspēle; intermeco; intermēdia
zwischenstaatlich *adj* starptautisks, internacionāls

Zwischen||stunde, die – starpbrīdis (*skolā*); ~träger, der – mēlnesis; ~wand, die – starpsiena; ~zeit, die – starplaiks
Zwist, der (–[e]s; –e) strīds, kīlda; konflikts; einen Z. beilegen – izbeigt strīdu
zwitschern *vi čivināt;* vidžināt
Zwítter, der (–s; –) hermafrođits
zwítterartig *adj* divdzimumu
Zwítter||bildung, die – hermafrođitsisms; ~ding, das – ne šis, ne tas
zwo *sar. sk.* **zwei**
zwölf *num* divpadsmit
Zwö'lffinger||darm, der *anat.* divpadsmitpirkstu zarna
zwö'ljährig *adj* divpadsmitgadīgs; divpadsmitgadu; divpadsmit gadu vecs
zwö'lftmal *adv* divpadsmitreiz
zwö'lfte (der, die, das) *num* divpadsmitais
Zwö'lftel, das (–s; –) divpadsmitdaļa, divpadsmitā daļa
zwö'lftens *adv* divpadsmitkārt
Zyklámen, das (–s; –) ciklamena, alpu vijolīte
zýklisch *adj* ciklisks
zwéitletzt
Zyklóne, die (–; –n) ciklons (*zema gaisa spiedienā rajons*)
Zyklóp, der (–en; –en) *mit.* ciklops
Zyklópen||mauer, die *arhit.* [lielu] laukakmeņu mūris
zyklópisch *adj* ciklopisks, milzīgs, gigantisks
Zýklus, der (–; Zyklen) cikls
Zylínder, der (–s; –) cilindršs
zylíndrisch *adj* cilindrisks; veltenisks
Zýniker, der (–s; –) ciniķis
zýnisch *adj* cinisks
Zynísmus, der (–; ..men) cinisms

Die wichtigsten unregelmäßigen Verben

Infinitiv	Präsens (3. Person Sg)	Präteritum (3. Person Sg)	Perfekt (3. Person Sg)
backen	bäckt/backt	backte	hat gebacken
bedürfen	bedarf	bedurfte	hat bedurft
befehlen	befiehlt	befahl	hat befohlen
beginnen	beginnt	begann	hat begonnen
beißen	beißt	biss	hat gebissen
bergen	birgt	barg	hat geborgen
bersten	birst	barst	ist geborsten
betrügen	betrügt	betrog	hat betrogen
bewegen*	bewegt	bewog	hat bewogen
biegen	biegt	bog	hat/ist gebogen
bieten	bietet	bot	hat geboten
binden	bindet	band	hat gebunden
bitten	bittet	bat	hat gebeten
blasen	bläst	blies	hat geblasen
bleiben	bleibt	blieb	ist geblieben
braten	brät	briet	hat gebraten
brechen	bricht	brach	hat/ist gebrochen
brennen	brennt	brannte	hat gebrannt
bringen	bringt	brachte	hat gebracht
denken	denkt	dachte	hat gedacht
dreschen	drischt	drosch	hat gedroschen
dringen	dringt	drang	ist gedrungen
dürfen	darf	durfte	hat gedurft
empfangen	empfängt	empfing	hat empfangen
empfehlen	empfehlt	empfahl	hat empfohlen
empfinden	empfindet	empfand	hat empfunden
erklimmen	erklimmt	erkloß	hat erkloßen
erlösch	erlischt	erlosch	ist erloschen
erschallen	erschallt	erscholl	ist erschollen
erschrecken*	erschrickt	erschrak	ist erschrocken
erwägen	erwägt	erwog	hat erwogen
essen	isst	aß	hat gegessen
fahren	fährt	fuhr	hat/ist gefahren
fallen	fällt	fiel	ist gefallen
fangen	fängt	fing	hat gefangen
fechten	ficht	focht	hat gefochten
finden	findet	fand	hat gefunden
flechten	flicht	flocht	hat geflochten
fliegen	fliegt	flog	hat/ist geflogen
fliehen	flieht	floh	ist geflohen
fließen	fließt	floss	ist geflossen